

ВИЩА КВАЛІФІКАЦІЙНА КОМІСІЯ АДВОКАТУРИ ПРИ КАБІНЕТІ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПРАВИЛА адвокатської етики

ПРЕАМБУЛА

[Конституція України в статті 59](#) проголосила щонайважливішу соціальну функцію адвокатури - забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах.

Роль єдиного незалежного професійного правозахисного інституту, який покликаний захищати права та свободи, представляти законні інтереси особи в державних владних структурах на закріплених [Законом України "Про адвокатуру"](#) принципах верховенства закону, незалежності, демократизму, гуманізму та конфіденційності, реалізується адвокатурою в складній системі правовідносин. Адвокат при здійсненні своєї професійної діяльності виступає носієм обов'язків, іноді суперечливих, по відношенню до:

- клієнтів;
- судів та інших державних органів;
- адвокатури в цілому та окремих адвокатів;
- суспільства в цілому.

Надзвичайна важливість функціонального навантаження адвокатури вимагає від адвокатів слідування високим етичним стандартам поведінки; водночас специфіка, комплексний характер обов'язків, що лежать на адвокатурі, обумовлюють необхідність збалансування

служіння адвоката інтересам окремого клієнта з інтересами суспільства в цілому, дотриманням принципів законності і верховенства права.

Успішне досягнення мети саморегуляції професійної поведінки адвокатів на такому високому рівні, який передбачає врахування складного співвідношення різнопланових обов'язків адвоката, їх пріоритетів та конкретного втілення в ситуаціях, коли такі обов'язки вступають в суперечність один з одним, а також відшукування шляху їх реалізації, що оптимально відповідає покликанню і статусу адвокатури, диктує необхідність встановлення правил професійної адвокатської етики, які мають стати путівником адвоката в обранні належних варіантів професійної поведінки.

Вироблення адвокатурою і дотримання адвокатами особливих деонтологічних вимог і правил розглядається світовою адвокатською спільнотою як необхідна наріжна передумова повноцінного функціонування адвокатури, виконання нею її важливої соціальної ролі в демократичному суспільстві.

[Закон України "Про адвокатуру"](#) передбачає дотримання Правил адвокатської етики як одного з основних зобов'язань адвоката, які він бере на себе, складаючи Присягу адвоката України.

Виходячи з наведених міркувань, були вироблені ці Правила з метою уніфікованого закріплення традицій і досвіду української адвокатури в сфері тлумачення норм адвокатської етики, а також загальноновизнаних деонтологічних норм і правил, прийнятих у міжнародному адвокатському співтоваристві.

Вони покликані слугувати системою орієнтирів для адвокатів України при збалансуванні, практичному узгодженні ними своїх багатоманітних професійних прав і обов'язків відповідно до статусу, основних завдань адвокатури та принципів її діяльності, визначених [Конституцією України](#), [Законом України "Про адвокатуру"](#) та іншими законодавчими актами України, а також мають закріпити єдину систему критеріїв оцінки етичних аспектів поведінки адвоката у дисциплінарному провадженні кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури при оскарженні дій адвоката як таких, що порушують присягу адвоката через порушення Правил адвокатської етики.

Розділ I **Загальні положення**

Стаття 1. Співвідношення Правил адвокатської етики і чинного законодавства про адвокатуру

Норми цих Правил не відміняють і не замінюють положень чинного законодавства про адвокатуру, а доповнюють і конкретизують його.

Стаття 2. Дія Правил адвокатської етики за предметом, колом осіб та в часі

(1) Дія цих Правил поширюється на всі види професійної діяльності адвоката і в частині, визначеній Правилами, - на іншу його діяльність (дії), котра може вступити в суперечність з професійними обов'язками адвоката або підірвати престиж адвокатської професії.

(2) Дія цих Правил поширюється також на членів органів адвокатури, помічників адвокатів у частині, яка застосовна до їх діяльності.

(3) Дія цих Правил поширюється на відносини, що виникли після їх прийняття.

Стаття 3. Тлумачення Правил адвокатської етики

Право офіційного тлумачення цих Правил належить виключно Вищій кваліфікаційній комісії адвокатури при Кабінеті Міністрів України.

Стаття 4. Терміни, використані в цих Правилах

Стосовно до змісту цих Правил вживані в них терміни слід вважати такими, що мають наступний зміст:

Клієнт - особа, права і свободи якої адвокат захищає або чий законні інтереси він представляє, або котрій він безпосередньо надає правову допомогу в інших формах, передбачених чинним законодавством.

Угода про надання правової допомоги - договір (контракт), згідно з яким одна сторона - адвокат, що практикує індивідуально, або адвокатське об'єднання - приймає на себе доручення іншої сторони - клієнта (або його представника) - про надання клієнту юридичної допомоги обумовленого ним виду в інтересах клієнта на умовах, передбачених угодою, а інша сторона - клієнт (або його представник) - зобов'язується сплатити гонорар за дії адвоката по наданню правової допомоги, а також у випадку необхідності - фактичні витрати, пов'язані з виконанням угоди.

Угодою можуть передбачатися також інші умови надання юридичної допомоги.

Гонорар - передбачена угодою про надання правової допомоги винагорода за виконанні адвокатом дії по наданню правової допомоги; гонорар не включає кошти, що вносяться клієнтом (його представником) на покриття фактичних витрат, пов'язаних з виконанням угоди.

Суд - орган, що представляє судову владу згідно з чинним законодавством.

Інші органи - будь-які органи державної законодавчої або виконавчої влади, органи прокуратури, місцевого самоврядування, органи управління установ, організацій, підприємств та їх об'єднань, керівні органи об'єднань громадян.

Інші особи - будь-які юридичні особи, громадяни, іноземці, особи без громадянства.

Розділ II

Основні принципи адвокатської етики

Стаття 5. Незалежність

(1) Специфіка цілей і завдань адвокатури вимагає як необхідної умови належного здійснення адвокатської діяльності максимальної незалежності адвоката у виконанні своїх професійних прав і обов'язків, що передбачає його свободу від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання в його діяльність, зокрема з боку державних органів, а також від впливу своїх особистих інтересів.

(2) З метою дотримання цього принципу в своїй професійній діяльності адвокат зобов'язаний протистояти будь-яким спробам посягання на його незалежність, бути мужнім і принциповим у виконанні своїх професійних обов'язків, відстоюванні професійних прав та їх ефективному використанні в інтересах клієнтів.

(3) Адвокат зобов'язаний не допускати в своїй професійній діяльності компромісів, що применшували б його незалежність, з метою догодити суду, іншим державним органам, третім особам або клієнту, якщо такі компроміси розходяться з законними інтересами клієнта і перешкоджають належному наданню йому правової допомоги.

(4) Адвокат не повинен займатися іншою діяльністю, яка ставила б його в юридичну, матеріальну або моральну залежність від інших осіб, підпорядкувала його вказівкам або правилам, які можуть увійти в суперечність з нормами чинного законодавства про адвокатуру і цими Правилами, або можуть іншим чином перешкоджати вільному і незалежному виконанню адвокатом його професійних обов'язків.

(5) Адвокат не повинен ділити гонорар, отриманий від клієнта, з іншими особами, окрім адвоката, що раніше виконував це доручення, та спадкоємців померлого адвоката, чие частково виконане доручення він прийняв.

(6) Адвокат не повинен при виконанні доручення клієнта керуватися вказівками інших осіб стосовно змісту, форм, методів, послідовності і часу здійснення його професійних прав і обов'язків, якщо вони суперечать його власній уяві про оптимальний варіант виконання доручення клієнта.

Стаття 6. Дотримання законності

(1) У своїй професійній діяльності адвокат зобов'язаний дотримуватися чинного законодавства України, сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності, вживати всі свої знання і професійну майстерність для належного захисту і представництва прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб.

(2) Адвокат не може давати клієнту поради, свідомо спрямовані на полегшення скоєння правопорушень, або іншим чином зумисно сприяти їх скоєнню його клієнтом або іншими особами.

(3) Адвокат не має права в своїй професійній діяльності вдаватися до засобів та методів, які суперечать чинному законодавству або цим Правилам.

(4) У своєму приватному житті адвокат також зобов'язаний дотримуватися закону, не вчиняти правопорушень і не сприяти зумисно їх скоєнню іншими особами.

Стаття 7. Домінантність інтересів клієнтів

(1) У межах дотримання принципу законності адвокат зобов'язаний у своїй професійній діяльності виходити з переваги інтересів клієнтів перед своїми власними інтересами, інтересами колег, партнерів, співробітників, інтересами законних представників клієнтів, або їх опікунів, піклувальників та інших осіб, а також будь-якими іншими міркуваннями.

(2) Адвокат повинен поважати свободу вибору клієнтом адвоката і ні до прийняття доручення, ні в процесі його виконання не вчиняти перешкод до реалізації цієї свободи.

Стаття 8. Неприпустимість представництва клієнтів з суперечливими інтересами

Адвокат не може представляти одночасно двох або більше клієнтів, інтереси котрих є взаємно суперечливими, або з високим ступенем вірогідності можуть стати суперечливими.

Стаття 9. Конфіденційність

(1) Дотримання принципу конфіденційності є необхідною і щонайважливішою передумовою довірчих відносин між адвокатом і клієнтом, без яких є неможливим належне надання правової допомоги. Тому збереження конфіденційності будь-якої інформації, отриманої адвокатом від клієнта, а також про клієнта (зокрема щодо його особи) або інших осіб у процесі здійснення адвокатської діяльності, є правом адвоката у відносинах з усіма суб'єктами права, які можуть вимагати розголошення такої інформації, та обов'язком щодо клієнта і тих осіб, кого ця інформація стосується.

(2) Дія принципу конфіденційності не обмежена в часі.

(3) Конфіденційність певної інформації, що охороняється правилами цієї статті, може бути відмінена тільки особою, зацікавленою в її дотриманні (або спадкоємцями такої фізичної особи чи правонаступниками юридичної особи), в письмовій або іншій зафіксованій формі.

(4) Адвокат не відповідає за порушення цього принципу у випадках допиту його у встановленому законом порядку як свідка стосовно обставин, які виходять за межі предмета адвокатської таємниці, визначеного чинним законодавством, хоча й охоплюється предметом конфіденційності інформації, передбаченим цими Правилами.

(5) За всіх інших обставин при визначенні обсягу відомостей, на котрі поширюється обов'язок збереження конфіденційності, адвокат повинен виходити з норм цих Правил.

(6) Розголошення відомостей, що складають адвокатську таємницю, заборонено за будь-яких обставин, включаючи незаконні спроби органів дізнання, попереднього слідства і суду допитати адвоката про обставини, що складають адвокатську таємницю.

(7) Адвокат (адвокатське об'єднання) зобов'язаний забезпечити розуміння і дотримання принципу конфіденційності його помічниками та членами технічного персоналу.

(8) Адвокат (адвокатське об'єднання) зобов'язаний забезпечити такі умови зберігання документів, переданих йому клієнтом, адвокатських дос'є та інших матеріалів, що знаходяться в його розпорядженні і містять конфіденційну інформацію, котрі розумно виключають доступ до них сторонніх осіб.

Стаття 10. Компетентність та добросовісність

(1) Зважаючи на суспільну значущість і складність професійних обов'язків адвоката, від нього вимагається високий рівень професійної підготовки, фундаментальне знання чинного законодавства, практики його застосування, опанування тактики, методів і прийомів адвокатської діяльності, ораторського мистецтва.

(2) Адвокат зобов'язаний надавати правову допомогу клієнтам компетентно і добросовісно, що передбачає знання відповідних норм права, наявність необхідного досвіду їх застосування, досконалість в урахуванні всіх обставин, що стосуються доручення клієнта і можливих правових наслідків його виконання, ретельну підготовку до належного виконання доручення.

(3) Адвокат зобов'язаний незалежно від сфери своєї переважної спеціалізації, якщо така має місце, підтримувати на належному рівні знання у питаннях, з яких він згідно з чинним законодавством зобов'язаний надавати юридичну допомогу за призначенням органів слідства або суду, а також безкоштовно.

(4) Адвокат має постійно працювати над вдосконаленням своїх знань і професійної майстерності, володіти достатньою інформацією про зміни у чинному законодавстві.

(5) Адвокат повинен забезпечувати розумно необхідний рівень компетентності своїх помічників, технічного персоналу та інших осіб, що залучаються ним для виконання окремих робіт у зв'язку з виконанням доручення.

Стаття 11. Чесність і порядність

Адвокат повинен як у своїй професійній діяльності, так і в приватному житті бути чесним і порядним; не вдаватися до омани, погроз, шантажування, підкупу, використання тяжких матеріальних чи особистих обставин інших осіб або інших протизаконних засобів для досягнення своїх професійних чи особистих цілей; поважати права, законні інтереси, честь, гідність, репутацію та почуття осіб, з якими він спілкується в різних відносинах.

Стаття 12. Повага до адвокатської професії

(1) Всією своєю діяльністю адвокат повинен стверджувати повагу до адвокатської професії, її сутності і громадського призначення, сприяти зберіганню та підвищенню її престижу.

(2) Цей принцип повинен дотримуватись у всіх сферах діяльності адвоката: професійній, громадській, публіцистичній та ін.

(3) Адвокат зобов'язаний виконувати законні рішення виборних органів адвокатури, прийняті в межах їх компетенції, що не виключає можливості критики останніх та їх оскарження у встановленому законом порядку.

(4) Адвокат не повинен вчиняти дій, спрямованих на обмеження права особи на захист, професійних прав адвокатів, незалежності адвокатської професії, підрив її престижу.

Стаття 13. Культура поведінки

Адвокат повинен як у своїй професійній діяльності, так і в приватному житті, дбаючи про престиж звання адвоката, забезпечувати високий рівень культури поведінки, поводити себе гідно, стримано, тактовно, по можливості зберігати самоконтроль і витримку, при здійсненні своєї професійної діяльності мати пристойний зовнішній вигляд.

Стаття 14. Обмежене рекламування діяльності адвокатів

(1) Адвокат, який практикує індивідуально, і адвокатське об'єднання мають право рекламувати свою професійну діяльність з дотриманням чинного законодавства і цих Правил.

(2) Рекламування допускається у формі вміщення об'яв, інформаційних повідомлень та інших рекламних матеріалів у періодичних виданнях, довідниках, інформаційних бюлетенях, інших друкованих виданнях, а також трансляції рекламних матеріалів по радіо і телебаченню.

Адвокат не має права пропонувати свої послуги конкретному клієнту ні особисто, ні через посередників.

(3) Рекламні об'яви або інші рекламні матеріали щодо професійної діяльності адвоката (адвокатського об'єднання):

1) повинні містити: відомості про прізвище та ім'я адвоката (назву адвокатського об'єднання); адресу, за якою може здійснюватись надання правової допомоги цим адвокатом (об'єднанням); номер телефону; загальні відомості про галузі права, в котрих спеціалізується адвокат (адвокатське об'єднання) або вказівку про те, що правова допомога може бути надана з усіх галузей права; реєстраційний номер, дату і місце видачі адвокату свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю (дату реєстрації адвокатського об'єднання та його реєстраційний номер);

2) можуть містити:

- відомості про те, в яких навчальних закладах адвокатом (членами адвокатського об'єднання) отримана освіта; де він підвищував кваліфікацію надалі; про вчені та інші звання адвоката, нагороди, що він має, вчені праці, інші академічні заслуги і професійні досягнення адвоката; його членство в спілках, асоціаціях адвокатів, участь в їх органах;

- дані про тривалість стажу роботи адвокатом або юристом (з обов'язковою конкретизацією тривалості стажу роботи адвокатом);

- відомості про іноземні мови, якими володіє адвокат;

3) не можуть містити:

- оціночних характеристик адвоката;

- відгуків інших осіб про роботу адвоката;

- порівнянь з іншими адвокатами і їх критики;

- заяв про вірогідність успішного виконання доручень та інших заяв, що можуть викликати безпідставні надії у клієнтів;

- вказівок, які можуть скласти уявлення, що діяльність саме цього адвоката характеризується рисами і показниками, притаманними, в дійсності, адвокатурі як такій.

(4) Рекламні матеріали про діяльність адвоката (адвокатського об'єднання) мають бути об'єктивними, достовірними, чіткими і зрозумілими, не повинні містити натяків,

двозначностей або іншим чином утворювати підґрунтя для введення потенційних клієнтів в оману, мають відповідати розумним естетичним вимогам.

(5) Рекламні матеріали про діяльність адвокатських об'єднань, в яких вказуються імена адвокатів та інших співробітників адвокатського об'єднання, повинні містити також точні вказівки про статус кожної з цих осіб: адвокат, помічник адвоката, юрист (без статусу адвоката) або член технічного персоналу (директор, менеджер, секретар, перекладач і т. ін.).

(6) Адвокати (керівники адвокатського об'єднання) несуть персональну відповідальність за достовірність рекламних матеріалів про них (про адвокатські об'єднання), а також за їх відповідність чинному законодавству і цим Правилам.

Якщо адвокату (адвокатському об'єднанню) стало відомо про поширену без його відома рекламу його діяльності, що не відповідає зазначеним вимогам, він зобов'язаний вжити всіх розумно доступних заходів до спростування і корегування такої рекламної інформації та повідомити про це регіональну кваліфікаційно-дисциплінарну комісію.

(7) Всі вищевикладені обмеження стосовно рекламних матеріалів адвокатів (адвокатських об'єднань) поширюються не тільки безпосередньо на рекламні об'яви, а й на об'яви про прийом на роботу співробітників, тощо.

Розділ III

Відносини адвоката з клієнтами

Стаття 15. Підстави для надання адвокатом правової допомоги

Адвокат надає правову допомогу згідно з чинним законодавством про види адвокатської діяльності на підставі угоди з клієнтом про надання правової допомоги або за призначенням особи, що здійснює дізнання, слідчого чи суду в порядку, передбаченому кримінально-процесуальним законодавством України.

Стаття 16. Форма угоди про надання правової допомоги

(1) У випадках надання правової допомоги таких видів, як консультації та роз'яснення з правових питань, довідки щодо законодавства, складення окремих правових документів, угода може укладатися в спрощеній письмовій формі (рядок у відомості, тощо) або усній формі, коли правова допомога надається безкоштовно.

(2) Стосовно надання правової допомоги інших видів угода може укладатися в усній формі лише в ситуації, коли укладення письмової угоди є неможливим, а клієнт потребує невідкладного надання правової допомоги. В таких випадках угода підлягає наступному письмовому оформленню.

(3) У всіх інших випадках доручення клієнта на надання йому адвокатом правової допомоги підлягає оформленню у формі письмової угоди про надання правової допомоги.

Стаття 17. Загальні вимоги до змісту угоди про надання правової допомоги

(1) В угоді про надання правової допомоги мають бути чітко і недвозначно визначені всі головні умови, на яких адвокат приймає доручення клієнта.

(2) В угоді про надання правової допомоги в будь-якому випадку мають бути визначені:

- а) прізвище, ім'я та по батькові, адреса фізичної особи або назва та адреса юридичної особи - клієнта;
- б) ті ж відомості щодо особи, яка уклала угоду, якщо договір укладається не особисто клієнтом;
- в) прізвище, ім'я та по батькові адвоката (або назва адвокатського об'єднання), який надаватиме правову допомогу, та його адреса;
- г) зміст доручення: яка саме правова допомога має надаватися за угодою і де вона має надаватися;
- д) розмір гонорару, порядок його обчислення (фіксована сума, погодинна оплата) і внесення (авансування, оплата за результатом, тощо);
- е) розмір, порядок обчислення і внесення фактичних видатків, пов'язаних з виконанням доручення;
- є) підписи осіб, що уклали угоду.

(3) Угода не повинна містити положень, що суперечать чинному законодавству та цим Правилам. Зокрема, забороняється включення в угоду з клієнтом положень про позбавлення його права стягнення шкоди, заподіяної неналежним виконанням адвокатом прийнятого доручення, або про обмеження такого права.

Стаття 18. Особи, від яких адвокат може прийняти доручення на надання правової допомоги. Забезпечення реальної згоди клієнта на надання йому допомоги певним адвокатом

(1) Адвокат може прийняти доручення на надання правової допомоги тільки безпосередньо від клієнта або його представника, уповноваженого на укладання угоди з адвокатом, або законного представника неповнолітнього чи недієздатного клієнта, або органу (посадової особи), уповноваженого призначати захисника в кримінальному судочинстві відповідно до [Кримінально-процесуального кодексу України](#).

(2) У всіх випадках, коли допускається прийняття доручення не безпосередньо від клієнта, а від його представника, адвокат зобов'язаний отримати підтвердження згоди клієнта на надання йому правової допомоги цим адвокатом, якщо у представника відсутні повноваження на вибір адвоката на свій розсуд без погодження з клієнтом.

Стаття 19. Інформування, що забезпечує вільний вибір клієнтом адвоката

До підписання угоди адвокат має повідомити клієнту, в яких галузях права він спеціалізується, якщо така спеціалізація має місце, а на прохання клієнта - також відомості про стаж роботи адвокатом, наявність досвіду у веденні певної категорії справ та обставини, що можуть вплинути на можливе виникнення конфлікту інтересів.

Стаття 20. Дотримання принципів компетентності та добросовісності на стадії прийняття адвокатом доручення клієнта

(1) Приймаючи доручення на надання правової допомоги, адвокат повинен зважити свої можливості по його виконанню і зобов'язаний відмовитись від прийняття доручення, якщо є розумно достатні підстави вважати, що стосовно даного доручення норми цих Правил, в яких втілений принцип компетентності, не можуть бути адвокатом дотримані.

(2) У випадку, коли для досягнення рівня компетентності, необхідного для належного виконання доручення, адвокату потрібна спеціальна підготовка, то виходить за межі звичайної підготовки до справи і вимагає значного часу через відсутність у адвоката спеціальних знань законодавства, що підлягає застосуванню в даному випадку, або досвіду ведення відповідної категорії справ, адвокат зобов'язаний до укладення угоди з клієнтом попередити його про необхідність такої підготовки.

(3) Адвокат не повинен приймати доручення на надання правової допомоги, якщо він через обсяг зайнятості не зможе забезпечити розумно необхідну сумлінність виконання доручення, досконалість, ретельність підготовки, оперативність при виконанні доручення, окрім випадків, коли відмова від прийняття доручення в конкретній ситуації може призвести до суттєвого порушення прав та законних інтересів клієнта, або коли клієнт дає згоду на запропоновані йому строки виконання доручення, якщо відстрочка об'єктивно не повинна суттєво позначитись на можливості належного виконання доручення. В будь-якому випадку до укладення угоди з клієнтом адвокат зобов'язаний попередити клієнта про складнощі і можливі негативні наслідки для результату виконання доручення, пов'язані з обсягом зайнятості цього адвоката.

(4) До підписання угоди про надання правової допомоги у справі, що підлягає судовому розгляду, адвокат повинен з'ясувати всі відомі клієнту обставини, які можуть позначитися на визначенні наявності правової позиції у справі та її змісті, та запитати і вивчити всі відповідні документи, які є в розпорядженні клієнта.

(5) Адвокат не повинен приймати доручення на виконання дій, що виходять за межі його професійних прав та обов'язків.

Стаття 21. Інформування клієнта щодо правової позиції у справі

(1) Якщо після виконання вимог, викладених у частині четвертій статті 20 цих Правил, адвокат переконається у наявності фактичних і правових підстав для виконання певного доручення, він повинен неупереджено й об'єктивно викласти їх клієнту і повідомити в загальних рисах, який час і обсяг роботи вимагатиметься для виконання цього доручення, та які правові наслідки досягнення результату, якого бажає клієнт, може мати для суттєвих інтересів клієнта.

(2) Якщо за наявності фактичних і правових підстав для виконання доручення, свідомо для адвоката існує поширена несприятлива (з точки зору гіпотетичного результату, бажаного для клієнта) практика застосування відповідних норм права, адвокат зобов'язаний повідомити про це клієнта.

(3) У випадку, коли адвокат дійде висновку про відсутність фактичних та правових підстав для виконання доручення, він зобов'язаний повідомити про це клієнта та узгодити з ним зміну змісту доручення, що відповідав би тому гіпотетичному результату, котрий може бути досягнутий згідно з чинним законодавством, або відмовитись від прийняття доручення.

(4) Адвокат повинен повідомити клієнта про можливий результат виконання доручення на підставі закону та практики його застосування. При цьому забороняється давати клієнту запевнення і гарантії стосовно реального результату виконання доручення, прямо або опосередковано сприяти формуванню у нього необгрунтованих надій, а також уявлення, що адвокат може вплинути на результат іншими засобами, окрім сумлінного виконання своїх професійних обов'язків.

Стаття 22. Дотримання принципу законності на стадії прийняття доручення клієнта

(1) Адвокату забороняється приймати доручення, якщо результат, якого бажає клієнт, або засоби його досягнення, на яких клієнт наполягає, є протиправними.

(2) Якщо клієнт наполягає на використанні засобів виконання доручення, котрі є протиправними, адвокат повинен повідомити клієнта про неприпустимість їх застосування та вказати на можливі законні шляхи досягнення того самого або подібного результату. Якщо і при цьому не вдається узгодити з клієнтом зміну змісту доручення, адвокат зобов'язаний відмовитись від укладення з клієнтом угоди.

Стаття 23. Дотримання принципу неприпустимості представництва клієнтів з суперечливими інтересами на стадії прийняття доручення клієнта

(1) Адвокат не має права прийняти доручення, якщо інтереси клієнта об'єктивно суперечать інтересам іншого клієнта, з яким адвокат (адвокатське об'єднання) зв'язаний угодою про надання правової допомоги, або якщо є розумні підстави вважати, що передбачуваний розвиток інтересів нового і попереднього клієнта призведе до виникнення суперечності інтересів.

(2) Обмеження, передбачене частиною першою цієї статті, може бути скасоване в конкретному випадку за письмовою згодою обох (всіх тих) клієнтів, інтереси яких є (або можуть стати) суперечливими.

(3) Адвокат не може прийняти доручення, знаючи, що його виконання може суперечити його власним інтересам, інтересам його родичів чи адвокатського об'єднання, членом котрого він є, або суперечитиме його професійним та іншим обов'язкам, партійним чи релігійним переконанням.

Прийняття доручення за таких обставин можливе лише за умови повідомлення клієнту про можливий конфлікт інтересів і отримання письмової згоди клієнта на представництво його інтересів цим адвокатом, а також за умови, що адвокат впевнений, що він зможе зберегти незалежність і об'єктивність своїх висновків та дій, а також дотримання всіх інших професійних та етичних вимог при виконанні цього доручення.

(4) В будь-якому випадку адвокат не може прийняти доручення, в предметі якого безпосередньо зацікавлений він особисто або його близький родич (або партнер, помічник, член технічного персоналу, член адвокатського об'єднання, до якого належить адвокат), від клієнта, інтереси котрого суперечать інтересам вказаних осіб.

(5) Адвокат, який перебуває в родинних стосунках з іншим адвокатом (батько, мати, син, дочка, рідний брат або сестра, подружжя), не повинен приймати доручення клієнта, знаючи, що його інтереси суперечать інтересам клієнта, якого представляє цей інший

адвокат, за винятком випадків, коли обидва клієнти дають на це свою згоду після роз'яснення кожному з них його адвокатом ситуації, що склалася.

Стаття 24. Етичні засади прийняття доручення на здійснення посередництва між клієнтами

Адвокат може виступати посередником між клієнтами за умови, що:

- 1) між інтересами клієнтів немає суперечностей і вірогідність виникнення таких є незначною;
- 2) адвокат пояснить кожному з клієнтів можливі наслідки виконання ним ролі посередника, пов'язаної з одночасним представництвом їх інтересів, включаючи переваги і ризики, котрі можуть бути з цим пов'язані, сутність правових та етичних норм, що регламентують відносини клієнта з адвокатом, і отримає згоду кожного з клієнтів на їх одночасне представництво;
- 3) адвокат має достатні підстави вважати, що результат одночасного представництва клієнтів буде належним чином відповідати інтересам кожного з них і що навіть при недосягненні результату посередництва інтереси і можливості кожного з клієнтів щодо подальшого захисту його інтересів не постраждають внаслідок їх попереднього представництва одним адвокатом;
- 4) адвокат має достатні підстави вважати, що він зможе зберегти об'єктивність при одночасному представництві інтересів клієнтів і по відношенню до кожного з них виконати свої професійні обов'язки відповідно до закону і вимог цих Правил.

Стаття 25. Дотримання принципу конфіденційності на стадії прийняття доручення клієнта

- (1) Адвокат не повинен приймати доручення, виконання якого може потягнути розголошення відомостей, конфіденційність котрих охороняється цими Правилами, крім випадків, коли на це буде отримано письмову згоду особи, зацікавленої в збереженні конфіденційності, за умови, що її інтересам при цьому об'єктивно не буде завдано шкоди.
- (2) У випадку відмови від прийняття доручення адвокат зобов'язаний зберігати конфіденційність інформації, повідомленої йому клієнтом у ході переговорів про прийняття доручення, або такої, що стала йому відомою у зв'язку з цим.

Стаття 26. Дотримання принципу конфіденційності та обмежень, пов'язаних з конфліктом інтересів при прийнятті доручення адвокатськими об'єднаннями

- (1) Правила статей 23, 25 цих Правил про обмеження права на прийняття доручення внаслідок суперечності інтересів та обмежень, що впливають з принципу конфіденційності, поширюються на відносини, що виникають при укладенні угоди як безпосередньо з адвокатом, так і з адвокатським об'єднанням.
- (2) Жоден з адвокатів - членів адвокатського об'єднання не може прийняти доручення клієнта, якщо іншому адвокату - члену цього адвокатського об'єднання це забороняється згідно з правилами, передбаченими статтями 23, 25 цих Правил.

(3) Правила, викладені в статтях 23 і 25 цих Правил, в частині, що стосується адвокатських об'єднань, поширюються на членів адвокатських об'єднань, діяльність яких здійснюється в одному приміщенні, які користуються технічними послугами одного й того самого технічного персоналу та користуються спільною офісною технікою, а також перебувають при здійсненні професійної діяльності у відносинах регулярного спілкування, пов'язаного з технічними особливостями організації роботи об'єднання.

Стаття 27. Дотримання поваги до прав інших адвокатів на стадії прийняття доручення клієнта

(1) До укладення угоди з клієнтом адвокат повинен з'ясувати у нього, чи він не зв'язаний нерозірваною угодою з іншим адвокатом (адвокатським об'єднанням) на виконання тотожного, або такого, що частково збігається за обсягом, доручення, а також з'ясувати, з яких причин клієнт бажає відмовитись від подальшого надання йому правової допомоги іншим адвокатом (адвокатським об'єднанням).

(2) Якщо ці причини пов'язані з нерозумінням клієнтом об'єктивних характеристик його доручення, обсягу професійних прав та обов'язків адвоката, тощо, адвокат повинен дати клієнту відповідні роз'яснення.

(3) Якщо клієнт наполягає на заміні адвоката, що виконує доручення, адвокат може прийняти доручення після того, як угоду з іншим адвокатом (адвокатським об'єднанням) буде розірвано.

(4) Неприпустимо прямо або опосередковано схилити клієнта до зміни адвоката, якщо немає об'єктивних підстав вважати, що подальше надання правової допомоги клієнту іншим адвокатом може завдати шкоди його інтересам.

Стаття 28. Засади прийняття доручення клієнта декількома адвокатами

(1) За бажанням клієнта або за погодженням з ним допускається прийняття одного доручення декількома адвокатами. В цьому випадку угодою можуть бути визначені засади розподілу обов'язків та повноважень адвокатів, що сумісно виконуватимуть доручення, а також їх відповідальності перед клієнтом.

(2) Забороняється спонукати клієнта до укладання угоди з декількома адвокатами (що тягне збільшення суми гонорару), якщо причина неможливості виконання доручення одним з них самостійно полягає в його некомпетентності.

(3) У випадках, коли угода про надання правової допомоги укладається з адвокатським об'єднанням в цілому, рішення про призначення конкретного адвоката чи кількох адвокатів для виконання доручення або про заміну адвоката чи адвокатів (у випадках, коли це не суперечить закону) приймається адвокатським об'єднанням на свій розсуд, (про що клієнту має бути попередньо повідомлено), якщо в угоді не вказаний інший порядок заміни адвоката.

(4) У випадках, коли клієнт після укладення угоди про надання йому правової допомоги певним адвокатом без погодження з останнім укладе угоду з іншим адвокатом, то перший з адвокатів, а також і другий, якщо клієнт не повідомить його про наявність попередньої угоди, матиме право в односторонньому порядку розірвати укладену угоду про надання правової допомоги за винятком випадків, передбачених чинним законодавством, коли

відмова адвоката від подальшого виконання професійних функцій щодо клієнта не допускається.

Стаття 29. Дотримання принципу законності на стадії виконання адвокатом доручення клієнта

Адвокату категорично забороняється використовувати при виконанні доручення клієнта незаконні та неетичні засоби, зокрема, спонукати свідків до давання завідомо неправдивих свідчень, вдаватися до протизаконних методів тиску на протилежну сторону чи свідків (погроз, шантажу, тощо), використовувати свої особисті зв'язки для впливу на суд або інший орган, перед яким він здійснює представництво інтересів клієнтів, використовувати інформацію, отриману від колишнього клієнта, конфіденційність якої охороняється законом, використовувати інші засоби, що суперечать чинному законодавству або цим Правилам.

Стаття 30. Дотримання права клієнта на вибір адвоката, що надаватиме йому правову допомогу, на стадії виконання доручення

(1) Адвокат не повинен без погодження з клієнтом передоручати виконання доручення в цілому або його відносно самостійних частин іншим особам; вони можуть залучатися до виконання окремих допоміжних дій, пов'язаних із виконанням доручення, і при цьому адвокат несе відповідальність перед клієнтом за такі дії цих осіб.

(2) Залучення інших адвокатів до сумісного виконання доручення допускається на умовах, визначених статтею 28 цих Правил.

Стаття 31. Інформування клієнта про хід виконання доручення

Адвокат повинен з розумною регулярністю інформувати клієнта про хід виконання доручення і своєчасно відповідати на запити клієнта про стан його справи. Інформація має подаватися клієнту в обсязі, достатньому для того, щоб він міг приймати обгрунтовані рішення відносно суті свого доручення.

Стаття 32. Дотримання принципу добросовісності на стадії виконання адвокатом доручення клієнта

(1) Кожному дорученню, незалежно від розміру обумовленого гонорару, адвокат повинен приділяти розумно необхідну для його успішного виконання увагу.

(2) При виконанні доручення адвокат зобов'язаний використати всі розумно необхідні і доступні йому законні засоби для надання ефективної правової допомоги клієнту.

(3) Адвокат має виявляти активність у збиранні відомостей про факти, що можуть бути використані як докази у дорученій йому справі, бути принциповим і наполегливим у використанні дозволених законом засобів їх отримання.

(4) Адвокат повинен намагатися оперативно виконувати доручення клієнтів, дотримуючись при цьому всіх інших вимог, що пред'являються законом і цими Правилами до належного виконання адвокатом своїх професійних обов'язків.

Стаття 33. Гонорар

(1) Гонорар є єдиною допустимою формою отримання адвокатом винагороди за надання правової допомоги клієнту.

(2) Гонорар, отримуваний адвокатом за надання правової допомоги, повинен бути законним за формою і порядком внесення і розумно обгрунтованим за розміром.

(3) Фактори, що повинні братися до уваги при визначенні обгрунтованого розміру гонорару, включають в себе:

1) обсяг часу і роботи, що вимагаються для належного виконання доручення; ступінь складності та новизни правових питань, що стосуються доручення; необхідність досвіду для його успішного завершення;

2) вірогідність того, що прийняття доручення перешкоджатиме прийняттю адвокатом інших доручень або суттєво ускладнить їх виконання в звичайному часовому режимі;

3) необхідність виїзду у відрядження;

4) важливість доручення для клієнта;

5) роль адвоката в досягненні гіпотетичного результату, якого бажає клієнт;

6) досягнення за результатами виконання доручення позитивного результату, якого бажає клієнт;

7) особливі або додаткові вимоги клієнта стосовно строків виконання доручення;

8) характер і тривалість професійних відносин даного адвоката з клієнтом;

9) професійний досвід, науково-теоретична підготовка, репутація, значні професійні здібності адвоката.

(4) Жодний з факторів, вказаних у частині третій цієї статті, не має самодостатнього значення; вони підлягають врахуванню в їх взаємозв'язку стосовно до обставин кожного конкретного випадку.

(5) Розмір гонорару і порядок його внесення мають бути чітко визначені в угоді про надання правової допомоги.

(6) Засади обчислення гонорару (фіксована сума, погодинна оплата, доплата гонорару за позитивний результат по справі, тощо) визначаються за домовленістю між адвокатом та клієнтом і також мають бути закріплені в угоді.

(7) Угодою може бути передбачена можливість наступної зміни гонорару, визначеного у фіксованій сумі, у зв'язку із суттєвим зростанням або зменшенням обсягу допомоги, що має бути надана, та наслідки недосягнення згоди з цього питання.

Стаття 34. Оплата фактичних видатків, пов'язаних з виконанням доручення

(1) Адвокат має право, окрім гонорару, стягувати з клієнта кошти, необхідні для покриття фактичних витрат, пов'язаних з виконанням доручення, якщо обов'язок клієнта з погашення цих витрат визначено угодою.

(2) В угоді про надання правової допомоги мають бути визначені види передбачуваних фактичних витрат, пов'язаних з виконанням доручення (оплата роботи фахівців, чії висновки запитуються адвокатом, транспортні витрати, оплата друкарських, копіювальних та інших технічних робіт, перекладу та нотаріального посвідчення документів, телефонних розмов, тощо): порядок їх погашення (авансування, оплата по факту в певний строк і т. ін.) та може бути визначений їх обсяг.

(3) Якщо необхідність несення фактичних витрат певних додаткових видів або збільшення їх орієнтовного обсягу, визначеного раніше, з'ясувалася після укладення угоди, адвокат повинен негайно повідомити про це клієнта та отримати його згоду на погашення необумовлених раніше видатків.

Стаття 35. Особи, від яких адвокат може приймати гонорар та погашення фактичних видатків, пов'язаних з дорученням

Адвокат не повинен приймати гонорар або оплату фактичних видатків, пов'язаних з виконанням доручення, від інших осіб, окрім клієнта (або іншої особи, яка відповідно до статті 18 цих Правил, уклала угоду про надання правової допомоги в інтересах клієнта), крім випадків, коли:

- 1) клієнт (його представник) наполягає на цьому;
- 2) прийняття оплати від іншої особи за конкретних обставин не зможе вплинути на незалежність адвоката в наданні правової допомоги клієнту та не потягне порушення обов'язків адвоката, передбачених чинним законодавством та цими Правилами.

Стаття 36. Списання гонорару. Отримання невнесеного (недовнесеного) гонорару

(1) Право на повернення внесеного клієнтом гонорару в свою власність (списання гонорару) в повному обсязі виникає у адвоката тільки після завершення виконання доручення; разом з тим адвокат має право частково списувати гонорар по ходу виконання доручення, якщо інше не передбачене угодою про надання правової допомоги.

(2) Право адвоката на отримання невнесеного (недовнесеного) гонорару не залежить від результату виконання доручення, якщо інше не передбачене угодою про надання правової допомоги.

Стаття 37. Гонорарні відносини у випадку дострокового розірвання угоди

У випадку дострокового розірвання угоди про надання правової допомоги:

- 1) за ініціативою клієнта, якщо причина розірвання угоди полягає в неналежному, такому, що не відповідає закону і цим Правилам, виконанні доручення, або при фактичній відмові адвоката від виконання доручення (окрім випадків, коли згідно з законом і цими Правилами допускається одностороннє розірвання угоди адвокатом) - адвокат не має

права вимагати сплати йому гонорару і повинен повернути клієнту одразу після розірвання угоди фактично внесений гонорар;

2) за ініціативою клієнта в інших випадках, а також за зустрічною ініціативою адвоката і клієнта або за ініціативою адвоката у випадках, коли це допускається відповідно до закону та цих Правил,

адвокат має право вимагати сплати гонорару в частині, що відповідає обсягу фактично виконаної адвокатом роботи, або списати відповідну частину реально внесеного клієнтом гонорару, якщо інше не передбачене угодою про надання правової допомоги.

Стаття 38. Окремі аспекти майнових відносин, що виникають при переукладенні угоди про надання правової допомоги іншим адвокатом

(1) Сума гонорару, обумовлена в угоді про надання правової допомоги, є обов'язковою тільки для адвоката (адвокатського об'єднання), що уклав цю угоду, і не перешкоджає іншому адвокату, що приймає це доручення (повністю або в частині) після розірвання попередньої угоди на його виконання, визначити суму гонорару наново, виходячи з критеріїв, передбачених частиною третьою статті 33 цих Правил.

(2) Адвокат, що продовжує виконання доручення, раніше прийняте іншим адвокатом (адвокатським об'єднанням):

1) внаслідок переукладення угоди на надання правової допомоги - повинен по можливості сприяти отриманню сум гонорару, належних іншому адвокату за фактично виконаний ним обсяг роботи;

2) у випадку смерті іншого адвоката (ліквідації адвокатського об'єднання) - повинен сприяти отриманню зазначених сум його спадкоємцями (правонаступниками об'єднання).

Стаття 39. Етичні обмеження щодо майнових угод адвоката з клієнтом

Адвокат не може укладати з клієнтом, доручення якого перебуває в його провадженні, угод майнового характеру, окрім угод про засоби забезпечення зобов'язань клієнта щодо сплати гонорару або погашенню фактичних видатків, пов'язаних з виконанням доручення.

Стаття 40. Одностороннє розірвання клієнтом угоди про надання правової допомоги

(1) Клієнт може в будь-який час і з будь-яких причин (або без їх пояснення) розірвати угоду з адвокатом в односторонньому порядку.

(2) Адвокат не має права вчиняти тиск на клієнта з метою перешкодити реалізації цього права.

(3) Водночас адвокат, котрому став відомий намір клієнта розірвати угоду з ним, повинен пояснити клієнту можливі наслідки цього для перспективи подальшого виконання його доручення, з'ясувати причини, що потягли ініціювання клієнтом розірвання угоди, і якщо вони пов'язані з помилковим уявленням клієнта про хід захисту (представництва) його інтересів або обумовлені недоліками в захисті (представництві) клієнта адвокатом, які

можуть бути усунені, - пояснити це клієнту і обговорити з ним можливість збереження угоди, якщо це об'єктивно відповідає інтересам клієнта.

Стаття 41. Одностороннє розірвання адвокатом угоди про надання правової допомоги

(1) Адвокат може достроково (до завершення виконання доручення) розірвати угоду з клієнтом за сукупності таких умов:

- 1) клієнт згоден на розірвання угоди, маючи достатню інформацію про можливі наслідки цього для перспективи виконання його доручення;
- 2) у клієнта є реальна можливість звернутися до іншого адвоката;
- 3) чинним законодавством не передбачено неможливість розірвання угоди про надання правової допомоги певного виду.

(2) Без дотримання умов, передбачених пунктами 1, 2 частини першої цієї статті, адвокат може достроково розірвати угоду з клієнтом за однієї з наступних обставин:

- 1) клієнт вчиняє дії, що стосуються суті доручення, на порушення чинного законодавства і відмовляється припинити їх вчинення, не зважаючи на роз'яснення адвоката;
- 2) клієнт використовує правову допомогу, що йому надається адвокатом, для полегшення вчинення злочину;
- 3) клієнт, не зважаючи на роз'яснення адвоката, наполягає на досягненні результату, який через нові або нововиявлені обставини є об'єктивно недосяжним;
- 4) клієнт грубо порушує обов'язки, взяті ним на себе згідно з угодою про надання правової допомоги;
- 5) належне виконання доручення стає неможливим через дії клієнта, що вчиняються ним всупереч порадам адвоката;
- 6) клієнт вчиняє дії, що ганьблять честь, гідність і ділову репутацію адвоката;
- 7) клієнт не погоджується погашати фактичні видатки у випадку, передбаченому частиною третьою статті 34 цих Правил, якщо вони є необхідними для подальшого виконання доручення;
- 8) фізичний або психологічний стан адвоката позбавляє його можливості належним чином продовжувати виконання доручення; в цьому випадку адвокат зобов'язаний вжити всіх доступних йому заходів для запобігання ущемленню законних інтересів клієнта і забезпеченню подальшого представництва клієнта іншим адвокатом;
- 9) в інших випадках, передбачених цими Правилами.

(3) У всіх випадках розірвання угоди за ініціативою адвоката він зобов'язаний попередити про це клієнта, пояснити йому причини розірвання угоди, пересвідчитись, що вони об'єктивно або суб'єктивно, виходячи з позиції, зайнятої клієнтом, не можуть бути усунені, і вжити розумно необхідних заходів для захисту законних інтересів клієнта.

Стаття 42. Розірвання угоди про надання правової допомоги за взаємною згодою адвоката і клієнта

Угода про надання правової допомоги може бути в будь-який час розірвана за взаємною згодою адвоката і клієнта за умови, що клієнту повідомлено можливі наслідки розірвання угоди дня перспективи виконання його доручення.

Стаття 43. Розірвання угоди про надання правової допомоги через суперечність інтересів клієнтів або неможливість дотримання принципу конфіденційності

(1) У випадку, коли в процесі виконання доручення клієнта адвокат дізнався про існування суперечності між інтересами цього та інших клієнтів, а також інших осіб за обставин, зазначених у статтях 23 та 25 цих Правил, він повинен розірвати угоду з клієнтом (одним з клієнтів), якщо не буде отримано відповідної письмової згоди клієнта (клієнтів) або осіб, зацікавлених у збереженні конфіденційної інформації, на подальше представництво його (їх) інтересів цим адвокатом або на розголос конфіденційної інформації.

(2) При визначенні того, з ким із клієнтів розірвати угоду у випадках, передбачених частиною першою статті 23 цих Правил, адвокат має виходити із зіставлення можливостей рівноцінного представництва інтересів кожного з них іншим адвокатом, важливості прав та інтересів, пов'язаних з предметом доручень, строків необхідного здійснення дій по кожному з доручень, розміру передбачуваної шкоди, що може бути заподіяна кожному з клієнтів внаслідок розірвання угоди про надання правової допомоги.

Стаття 44. Обов'язки адвоката при розірванні угоди

При розірванні угоди (незалежно від причин) адвокат зобов'язаний:

1) повернути клієнту отримані від нього документи, а також документи, видані адвокату для клієнта іншими особами в ході виконання доручення, майно, передане клієнтом на зберігання адвокату, та невитрачені кошти, що призначалися для погашення видатків, пов'язаних з виконанням доручення;

2) поінформувати клієнта щодо здійсненої адвокатом роботи і передати клієнту копії процесуальних документів, складених адвокатом при виконанні доручення. Це правило не поширюється на випадки розірвання угоди адвокатом з підстав грубого порушення клієнтом зобов'язань, прийнятих на себе згідно з угодою, що виразилося у відмові від сплати або фактичній несплаті гонорару в повному обсязі.

Стаття 45. Розірвання угоди про надання правової допомоги з адвокатським об'єднанням

Якщо стороною в угоді з клієнтом про надання правової допомоги виступає адвокатське об'єднання, то при виникненні обставин, які є підставами для розірвання угоди, пов'язаних з конкретним адвокатом, котрого об'єднання призначило для надання правової допомоги клієнту, адвокатське об'єднання повинне вжити заходів для заміни адвоката за згодою клієнта, якщо при цьому можуть бути дотримані вимоги цих Правил.

Стаття 46. Етичні аспекти відносин адвоката з недієздатним (обмежено, частково дієздатним) клієнтом

(1) Недієздатність (обмежена, часткова дієздатність) клієнта або його фактично знижена здатність адекватно оцінювати дійсність сама по собі не може правити за підставу, що виправдовує невиконання (неналежне виконання) адвокатом своїх професійних обов'язків по відношенню до такого клієнта.

(2) Якщо через вік, психічне захворювання, інші об'єктивні причини у клієнта знижена можливість приймати виважені рішення, пов'язані зі змістом доручення, адвокат повинен намагатися підтримувати з ним нормальні стосунки, що відповідають вимогам цих Правил.

(3) Якщо клієнт у встановленому законом порядку визнаний недієздатним (обмежено дієздатним) і над ним запроваджено опіку (піклування) або якщо клієнт є неповнолітнім, і інтереси клієнта, відповідно, представляє законний представник (або опікун, піклувальник), котрий свідомо для адвоката діє на шкоду законним інтересам неповнолітнього (підопічного), адвокат повинен:

1) відмовитись від прийняття (або, відповідно, - продовження виконання) доручення, яке може завдати шкоди інтересам неповнолітнього (підопічного);

2) вжити всіх доступних йому заходів до захисту законних інтересів клієнта;

3) поставити органи опіки та піклування до відома щодо зазначених дій опікуна (піклувальника) недієздатного (обмежено дієздатного) клієнта або законних представників (опікуна) неповнолітнього.

Стаття 47. Етичні аспекти відносин адвоката з клієнтом - юридичною особою

(1) У відносинах щодо надання правової допомоги клієнту - юридичній особі адвокат при визначенні суб'єкта прав і обов'язків клієнта і відповідному визначенні порядку реалізації своїх обов'язків має виходити з наступного:

1) для цілей передбаченої законодавством та цими Правилами взаємодії з клієнтом (узгодження змісту доручення, отримання дозволу на розголошення конфіденційної інформації, надання роз'яснень щодо правової позиції у справі, інформування про хід виконання доручення, тощо) клієнта уособлює особа, яка від імені юридичної особи уклала угоду на надання останній правової допомоги, маючи на те належні повноваження, або інша особа (особи), зазначена в угоді;

2) носієм прав та обов'язків, які захищає або представляє адвокат при наданні правової допомоги, є юридична особа як така;

тому якщо пов'язані з предметом доручення дії особи (осіб), зазначених у частині першій цієї статті, або інших осіб, що перебувають у трудових (членських або подібних) відносинах з клієнтом - юридичною особою є протиправними, або такими, що об'єктивно шкодять інтересам клієнта і унеможливають ефективне виконання доручення, адвокат має вжити розумно необхідні і доступні йому заходи для зменшення негативних наслідків таких дій, зокрема, може оскаржити їх керівнику юридичної особи (або вищому щодо нього органу).

(2) Якщо, незважаючи на вжиті адвокатом заходи, керівник юридичної особи (або вищий орган) підтримують зазначені дії (бездіяльність), шкідливі для інтересів юридичної особи, адвокат може розірвати угоду на надання правової допомоги клієнту - юридичній особі в односторонньому порядку.

Стаття 48. Особливості застосування правил щодо суперечності інтересів у відносинах з клієнтом - юридичною особою

(1) На відносини щодо надання правової допомоги клієнту - юридичній особі в повному обсязі поширюються норми цих Правил, що регламентують поведінку адвоката в ситуаціях існування або виникнення конфлікту (суперечності) інтересів.

(2) Якщо у спілкуванні з посадовими особами, службовцями та іншими працівниками клієнта - юридичної особи, пов'язаному з наданням правової допомоги цьому клієнту, стає очевидним, що виникає ситуація конфлікту інтересів адвокат повинен недвозначно повідомити, що він представляє клієнта - юридичну особу і пояснити свої обов'язки, пов'язані з конфліктом інтересів.

(3) В період дії угоди про надання правової допомоги клієнту - юридичній особі адвокат не повинен укласти угод про надання правової допомоги з особами, що перебувають в трудових, цивільно-правових та інших правовідносинах з клієнтом, якщо це може суперечити інтересам клієнта - юридичної особи.

(4) В ситуаціях, описаних у частині першій статті 23 та частині першій статті 25 цих Правил, адвокат може прийняти доручення від посадової особи, службовця, іншого працівника юридичної особи, що опинився у відносинах конфлікту інтересів з останньою (або виконання доручення якого може потягти розголошення відомостей щодо юридичної особи), якщо стосовно до правил зазначених норм від імені юридичної особи дається згода належно уповноваженою особою, що не є тією особою, на користь якої така згода запитується.

Стаття 49. Особливості виконання доручення, пов'язаного з посередництвом між клієнтами

(1) Якщо адвокат виступає в ролі посередника між клієнтами, він повинен з кожним із них узгоджувати рішення, що приймаються, і забезпечувати належну інформованість кожного з них про всі обставини і міркування, що є необхідними для прийняття виважених рішень по суті доручення.

(2) Адвокат повинен припинити свої дії як посередника і розірвати відповідні угоди з кожним із клієнтів, якщо цього вимагає хоча б один з клієнтів, яких він одночасно представляє, або якщо виникають обставини, за яких дотримання умов, передбачених частиною першою статті 24 цих Правил, стає неможливим.

(3) Якщо дії адвоката як посередника між клієнтами не досягли бажаного клієнтами результату, він не може надалі представляти інтереси жодного з клієнтів з питань, пов'язаних із предметом посередництва.

Стаття 50. Етичні аспекти здійснення захисту за призначенням

(1) Здійснення захисту за призначенням органів попереднього слідства та суду у випадках, передбачених чинним кримінально-процесуальним законодавством, є важливим професійним обов'язком адвоката. Необгрунтована відмова від прийняття на себе захисту за цих умов є неприпустимою.

(2) Відмову слід вважати обгрунтованою тільки у випадках:

1) коли адвокат через тимчасову непрацездатність не може повноцінно виконувати свої професійні обов'язки;

2) коли з об'єктивних причин у адвоката відсутня належна кваліфікація для надання правової допомоги у конкретній справі, що є особливо складною;

3) коли при прийнятті адвокатом на себе надання правової допомоги певній особі через конкретні причини неможливо забезпечити дотримання вимог цих Правил, які регламентують ситуацію суперечності інтересів, або правил, що забезпечують гарантії збереження конфіденційної інформації;

4) коли прийняття захисту за призначенням через конкретні об'єктивні причини може потягнути суттєве порушення прав і законних інтересів інших клієнтів адвоката, з котрими адвокат пов'язаний раніше укладеними угодами про надання правової допомоги;

5) коли частина роботи, що виконується за призначенням, у загальному обсязі роботи адвоката стає вочевидь надмірною і ставить його в тяжке матеріальне становище.

(3) У випадках здійснення захисту за призначенням у порядку, передбаченому [Кримінально-процесуальним кодексом України](#), з оплатою відповідно до чинного законодавства на будь-якій стадії здійснення правової допомоги допускається укладення угоди з клієнтом про надання йому правової допомоги, яке передбачає внесення гонорару клієнтом.

(4) Адвокат не має права в цих випадках схилити клієнта до укладення угоди шляхом обману, погроз та інших засобів, які суперечать чинному законодавству і цим Правилам.

(5) Адвокат, який виконував на попередньому слідстві захист клієнта на підставі укладеної угоди або за призначенням, не може відмовитись від прийняття доручення на захист цього клієнта в суді першої інстанції.

Стаття 51. Етичні аспекти надання адвокатом правової допомоги малозабезпеченим громадянам

(1) У своїй професійній діяльності адвокат повинен завжди враховувати, що професія адвоката є не тільки джерелом заробітку для нього, а й має важливе соціальне значення, є однією з головних гарантій належного рівня захисту прав та свобод громадян і вимагає від своїх представників відданості цьому призначенню професії, благородства та людяності. Тому адвокат повинен надавати правову допомогу у випадках, передбачених законом, на частково сплатних засадах, або безкоштовно.

(2) Необгрунтована відмова або ухилення адвоката від надання правової допомоги безоплатно у випадках, прямо передбачених законом, є неприпустимою. Обгрунтованою такою відмовою слід вважати лише у випадках, аналогічних передбачених частиною другою статті 50 цих Правил.

(3) Адвокат повинен також намагатись знайти можливість надання правової допомоги незаможним громадянам на частково сплатних засадах або безкоштовно і в інших випадках, прямо не передбачених законом, виходячи з розумного співвідношення цієї роботи з повністю оплачуваною.

(4) При зверненні до адвоката особи, що завідомо має згідно з законом право на надання правової допомоги безкоштовно, адвокат повинен пояснити їй це право. Адвокату забороняється в цих випадках шляхом повідомлення неправдивої інформації про права такої особи або свідомого їх замовчування добиватися винагороди за надану правову допомогу.

(5) Разом з тим, якщо клієнт, будучи повідомленим про свої права, все ж таки бажає внести гонорар, або якщо за нього це хоче зробити інша особа, адвокат має право прийняти оплату, якщо при цьому не порушуються інші Правила адвокатської етики.

(6) Якщо в рекламних матеріалах про діяльність адвоката (адвокатського об'єднання) зазначається, що правова допомога певних видів або допомога певним категоріям громадян буде надаватись безкоштовно, адвокат зобов'язаний виконувати умови рекламних матеріалів і не може відмовитись від надання безкоштовної правової допомоги у випадках, прямо передбачених рекламними матеріалами. Рівною мірою адвокат (адвокатське об'єднання) має дотримуватись вміщених у рекламних матеріалах вказівок про знижений рівень оплати правової допомоги.

Стаття 52. Дотримання адвокатом принципу добросовісності при здійсненні захисту за призначенням та наданні правової допомоги безоплатно

Адвокат зобов'язаний сумлінно ставитись до виконання прийнятих на себе доручень як у випадках, коли угодами передбачено отримання повноцінного гонорару за їх виконання, так і коли правова допомога, що надається адвокатом, оплачується державою за фіксованими ставками або надається безоплатно відповідно до закону або угоди між адвокатом і клієнтом.

Розділ IV

Відносини адвоката з судом та іншими учасниками судового процесу

Стаття 53. Дотримання адвокатом принципу законності у відносинах з судом та іншими учасниками судового процесу

(1) Представляючи інтереси клієнта або виконуючи функцію захисника в суді, адвокат зобов'язаний дотримуватись вимог чинного процесуального законодавства, законодавства про адвокатуру та про статус суддів, іншого законодавства, що регламентує поведінку учасників судового процесу, а також вимог цих Правил, не виявляти неповаги до суду (суддів), поводитись гідно і коректно.

(2) Адвокат не повинен пред'являти позовних вимог, клопотань та інших процесуальних документів, що свідомо для нього не ґрунтуються на чинному законодавстві, окрім випадків, коли нормативний акт, що регулює спірні відносини, сам видається незаконним або неконституційним і підлягає оскарженню у передбаченому законом порядку.

(3) В ході судового розгляду справи адвокат не повинен:

- 1) намагатися вплинути на рішення (вирок) суду позапроцесуальними засобами;
  - 2) робити свідомо неправдиві заяви стосовно фактичних обставин справи або давати їм свідомо неправильну правову оцінку;
  - 3) подавати суду завідомо неправдиві докази або свідомо брати участь в їх формуванні;
  - 4) посилатися в суді на завідомо неправдиві або завідомо викривлені фактичні обставини, або обставини, що завідомо не стосуються предмета спору; або на подані клієнтом докази, стосовно яких йому відомо, що вони є неправдивими, або докази, отримані з порушенням статті 29 цих Правил; а також на особисту обізнаність з обставинами справи, свою суб'єктивну, не обгрунтовану поданими доказами думку щодо правдивості, порядності та інших особистих якостей учасників процесу, свідків, експертів; а у виступі в судових дебатах - крім того, на обставини, які не були предметом дослідження під час судового розгляду (щодо яких адвокатом не заявлялися клопотання, спрямовані на доказування таких обставин) за винятком загальновідомих фактів;
  - 5) порушувати порядок у судовому засіданні, припускатись сперечань з судом та висловлювань, що принижують честь і гідність суду або інших учасників процесу.
- (4) Схиляння адвокатом підзахисного, сторін в процесі та свідків до давання завідомо неправдивих пояснень та свідчень або експертів до надання завідомо неправдивих висновків - категорично забороняється.

Стаття 54. Дотримання принципів незалежності адвоката та домінантності інтересів клієнта у відносинах адвоката з судом

(1) Дотримуючись принципу законності, адвокат водночас має бути наполегливим і принциповим у відстоюванні інтересів клієнта в суді, не поступатися своєю незалежністю у захисті й представництві прав та інтересів клієнта з метою не погіршити стосунків з суддями;

у випадку вчинення судом тиску на адвоката - не йти на компроміси, які суперечать охоронюваним законом інтересам клієнта; послідовно дотримуватися принципу домінантності інтересів клієнта перед всіма іншими інтересами й міркуваннями, що пов'язані з відносинами адвоката з судом.

(2) Адвокат не повинен полишати без уваги порушення закону, нетактовне і зневажливе ставлення суду та інших учасників процесу до його клієнта, його самого або адвокатури в цілому і повинен реагувати на відповідні дії у формах, передбачених чинним законодавством.

(3) Адвокат не повинен приймати доручення на ведення в суді справи клієнта, направленою до нього суддею, який братиме участь в судовому розгляді цієї справи.

Стаття 55. Деякі аспекти втілення принципу добросовісності при виконанні адвокатом професійних обов'язків у суді

(1) Адвокат повинен виявляти активність у збиранні та наданні доказів у справі, що розглядається судом.

(2) Адвокат повинен прагнути формулювати процесуальні документи, усні заяви, клопотання, виступи таким чином, щоби унеможливити їх невірне тлумачення.

Стаття 56. Співвідношення принципів домінантності інтересів клієнта та законності при поданні суду доказів

Адвокат має право всупереч вимогам клієнта відмовитись посилатися на фактичні обставини справи і подавати докази, стосовно яких у нього є обґрунтовані сумніви щодо їх правдивості.

Стаття 57. Дотримання принципу конфіденційності при здійсненні адвокатом професійної діяльності в суді

Адвокат не має права при здійсненні професійної діяльності в суді будь-яким чином, безпосередньо або опосередковано порушувати конфіденційність інформації, яка відноситься до предмета адвокатської таємниці, або є конфіденційною згідно з цими Правилами.

Стаття 58. Дотримання адвокатом принципів чесності та порядності під час здійснення професійної діяльності в суді

(1) Адвокат не повинен повідомляти учасникам процесу або свідкам свідомо неправдиву інформацію стосовно фактичних обставин справи, їх правової оцінки, суті закону, обсягу прав та обов'язків сторін, або іншим чином намагатися схилити їх до зміни їх позиції, свідчень, здійснення інших дій, в яких зацікавлений його клієнт.

(2) Адвокат повинен уникати позапроцесуального спілкування по суті справи, що є предметом судового розгляду, з учасниками процесу, які не є його клієнтами, і має здійснювати таке лише у формах та з метою, що не суперечить чинному законодавству та цим Правилам і лише у випадках, коли це є необхідним для належного виконання доручення.

(3) Адвокат повинен уникати спілкування з суддею в будь-яких формах, окрім передбачених законодавством, по суті справи, що розглядається судом, і не повинен спонукати до цього клієнта.

(4) Адвокат не повинен вчиняти дій, спрямованих на невиправдане затягування судового розгляду справи.

Стаття 59. Культура поведінки адвоката у відносинах з іншими учасниками судового процесу

У відносинах з іншими учасниками процесу адвокат повинен:

- 1) бути стриманим і коректним;
- 2) реагувати на неправильні дії або вислови цих осіб у формах, передбачених законом, зокрема у формі заяв, клопотань, скарг, тощо;

3) при допиті підсудних, потерпілих, сторін у цивільному процесі, свідків та інших осіб бути тактовним, не ставити запитань у підвищеному тоні, брутальній, знущальній формі, або формі, що принижує їх честь та гідність.

Розділ V

Відносини адвоката при здійсненні професійної діяльності з іншими органами та особами

Стаття 60. Етичні аспекти відносин адвоката з органами дізнання, попереднього слідства та адміністративної юрисдикції

(1) У відносинах з органами дізнання, попереднього слідства, адміністративної юрисдикції адвокат має дотримуватися принципів і підходів, закріплених розділом IV цих Правил, з урахуванням специфіки статусу цих органів і процесуальних форм взаємодії адвоката з ними, передбачених чинним законодавством.

(2) Адвокат повинен зберігати таємницю слідства в межах, визначених чинним кримінально-процесуальним законодавством.

(3) Адвокат не повинен умисно перешкоджати законному здійсненню процесу дізнання, попереднього слідства, адміністративного провадження і давати клієнту поради, свідомо спрямовані на вчинення таких перешкод.

(4) Адвокат не повинен приймати доручення на ведення на стадії дізнання та попереднього слідства справи клієнта, направленою йому особами, що здійснюють дізнання або слідство по цій справі.

Стаття 61. Етичні аспекти відносин адвоката з іншими державними органами

У відносинах з іншими державними органами з приводу виконання доручення клієнта адвокат має дотримуватися вимог цих Правил у частині, застосовній до цих відносин, і не повинен:

1) розголошувати пов'язану з їхньою діяльністю інформацію, що стала йому відомою у зв'язку з виконанням доручення, таємниця якої охороняється чинним законодавством;

2) робити завідомо неправдиві заяви стосовно суті доручення, фактичних обставин, що мають до нього відношення, їх правової оцінки, прав і обов'язків адвоката, клієнта, а також обсягу своїх повноважень по представництву останнього перед цим органом;

3) здійснювати протизаконний тиск на посадових осіб та службовців цих органів, використовуючи особисті зв'язки, погрози, обіцянки, тощо.

Стаття 62. Дотримання принципу незалежності та домінантності інтересів клієнта у відносинах адвоката з органами дізнання, попереднього слідства, адміністративної юрисдикції та іншими державними органами

У відносинах як з органами дізнання, попереднього слідства, адміністративної юрисдикції, так і з іншими державними органами адвокат повинен виявляти

принциповість у відстоюванні інтересів клієнта, не допускаючи підлесливості, та за згодою клієнта оскаржувати незаконні дії посадових осіб або органів, які перешкоджають виконанню доручення, в порядку, передбаченому чинним законодавством.

Стаття 63. Етичні аспекти відносин адвоката з іншими особами

У відносинах з будь-якими особами, з якими адвокат взаємодіє в процесі виконання доручення клієнта, адвокат має дотримуватись вимог цих Правил у частині, застосовній до цих відносин, і не повинен:

- 1) робити завідомо неправдиві заяви стосовно фактичних обставин, що мають відношення до суті доручення, їх правової оцінки, прав і обов'язків адвоката, клієнта та інших осіб;
- 2) використовувати засоби і методи, що свідомо порушують законні права та інтереси інших осіб.

Розділ VI Відносини між адвокатами

Стаття 64. Загальні етичні засади взаємин між адвокатами

Відносини між адвокатами повинні будуватися на засадах колегіальності, взаємної поваги представників адвокатської професії, дотримання професійних прав адвокатів, слідування всім основним принципам адвокатської етики, передбаченим цими Правилами.

Стаття 65. Окремі етичні аспекти взаємин між адвокатами

Адвокат не повинен допускати по відношенню до іншого адвоката:

- 1) висловлювань, що принижують його честь та гідність, завдають шкоди його діловій репутації, нетактовних та принизливих висловів;
- 2) поширення свідомо неправдивих відомостей про нього;
- 3) спроб схилити клієнта іншого адвоката до розірвання з ним угоди про надання правової допомоги;
- 4) спілкування з клієнтом іншого адвоката без згоди останнього з приводу виконуваного ним доручення;
- 5) намагань схилити до укладення угоди про надання правової допомоги особу, що прийшла в адвокатське об'єднання до іншого адвоката;
- 6) навмисного введення іншого адвоката в оману стосовно справи, в судовому розгляді якої вони обидва беруть участь, щодо місця і часу проведення судових засідань, результатів розгляду справи судами різних інстанцій, наявності доказів (і намірів їх представити), які в дійсності не існують, намірів свого клієнта, які стосуються предмета спору і ведення справи, умов мирової угоди, що пропонується.

Стаття 66. Допустимі форми реагування адвоката на незаконні або неетичні дії іншого адвоката

Допустимими формами реагування адвоката на незаконну або неетичну поведінку іншого адвоката, якою заподіяна або може бути заподіяна шкода інтересам адвоката, його клієнта, адвокатського об'єднання, виборних органів адвокатури або адвокатури як такої, слід вважати звернення (заяви, скарги) в органи адвокатури, наділені дисциплінарними повноваженнями по відношенню до адвокатів, а також використання інших форм захисту прав та законних інтересів особи, передбачених чинним законодавством України.

Стаття 67. Окремі аспекти дотримання принципу взаємної поваги між адвокатами

(1) Адвокат повинен уникати розголосу в засобах масової інформації (або поширення іншим способом) відомостей, що ганьблять іншого адвоката, якщо цього не вимагають його власні законні інтереси, інтереси його клієнта або адвокатури України.

(2) Адвокат не повинен обговорювати з клієнтами обставини, що стосуються особистого життя іншого адвоката, його матеріального стану, походження, національної належності та інші обставини, що стосуються адвоката, які не мають відношення до суті доручення.

Стаття 68. Обмеження рекламування адвокатської діяльності, пов'язані з принципом колегіальності

Адвокат не може вдаватись до антиреклами стосовно іншого адвоката (адвокатського об'єднання) або використовувати цей метод при рекламуванні своєї діяльності.

Стаття 69. Майновий аспект відносин між адвокатами при направленні клієнта

Адвокат не має права вимагати винагороду від іншого адвоката за направлення йому клієнта.

Розділ VII

Дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката

Стаття 70. Співвідношення між професійними обов'язками адвоката і його громадськими, науковими та іншими інтересами

(1) В своїй громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвокат повинен враховувати необхідність дотримання своїх професійних обов'язків, зокрема, тих, що впливають з Правил адвокатської етики.

(2) У випадку виникнення суперечності між професійними обов'язками адвоката, передбаченими чинним законодавством, цими Правилами, і обов'язками перед конкретними клієнтами, що впливають з угод про надання правової допомоги, - з одного боку, та інтересами адвоката, що обумовлені його членством в певній громадській організації, партії, науковому товаристві, тощо - з іншого, адвокат не має права порушувати свої професійні обов'язки.

Стаття 71. Дотримання принципу конфіденційності в громадській, науковій або публіцистичній діяльності адвоката

Адвокат не може використовувати в своїй громадській, науковій або публіцистичній діяльності інформацію, конфіденційність якої охороняється цими Правилами, без згоди на це осіб, зацікавлених у нерозголошенні такої інформації.

Стаття 72. Дотримання принципу поваги до адвокатської професії в публіцистичній діяльності адвоката

В своїх публіцистичних матеріалах адвокат не повинен поширювати відомостей, що не відповідають дійсності або викладені неправдиво, які порочать честь, гідність чи ділову репутацію інших адвокатів або престиж адвокатури як такої, а обгрунтовану критику зазначених осіб або адвокатури в цілому має викладати в коректній формі.

Розділ VIII

Адвокатське об'єднання як суб'єкт відносин щодо забезпечення дотримання Правил адвокатської етики

Стаття 73. Поширення Правил адвокатської етики на діяльність об'єднань адвокатів

Ці Правила адвокатської етики є обов'язковими для дотримання об'єднаннями адвокатів тією самою мірою, що й окремими адвокатами.

Стаття 74. Обов'язки адвокатського об'єднання щодо забезпечення Правил адвокатської етики

У випадках, коли стороною в угоді про надання правової допомоги є адвокатське об'єднання, воно зобов'язане забезпечити відповідність кандидатури адвоката, котрому доручається виконання угоди (окремих робіт за угодою), вимогам до компетентності, об'єктивно обумовленим характером доручення, а також забезпечити дотримання інших вимог цих Правил, що стосуються укладення угоди на надання правової допомоги, її виконання та припинення.

Стаття 75. Участь адвокатів у забезпеченні дотримання адвокатським об'єднанням Правил адвокатської етики

Кожен адвокат, який є членом адвокатського об'єднання, повинен докладати розумних зусиль щодо забезпечення вжиття об'єднанням заходів, що сприяють дотриманню всіма адвокатами та співробітниками цього об'єднання цих Правил.

Стаття 76. Співвідношення професійних обов'язків адвокатів - членів адвокатського об'єднання з обов'язками, пов'язаними з членством в такому об'єднанні

Для адвоката, який є членом адвокатського об'єднання, професійні обов'язки, перед клієнтами, що випливають із чинного законодавства, Правил адвокатської етики, угод про надання правової допомоги, повинні мати домінуюче значення по відношенню до обов'язків адвоката щодо виконання вказівок керівних органів адвокатського об'єднання.

Розділ IX

Відповідальність за порушення Правил адвокатської етики

Стаття 77. Правові наслідки порушення Правил адвокатської етики

За порушення Правил адвокатської етики до адвоката можуть бути застосовані заходи дисциплінарної відповідальності в порядку, передбаченому чинним законодавством про адвокатуру.

Стаття 78. Відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики помічником адвоката

Адвокат може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності за порушення Правил адвокатської етики його помічником, якщо адвокат:

- 1) не забезпечив ознайомлення останнього з цими Правилами;
- 2) не здійснював належного контролю за діями помічника, залученого ним до виконання окремих робіт за дорученням, передбаченим угодою між адвокатом і клієнтом про надання правової допомоги;
- 3) своїми розпорядженнями і порадами або особистим прикладом сприяв порушенню помічником Правил адвокатської етики.

Стаття 79. Відповідальність керівників адвокатських об'єднань за незабезпечення умов для дотримання Правил адвокатської етики

Адвокат, що є керівником адвокатського об'єднання (адвокати - члени колегіального керівного органу адвокатського об'єднання), може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності за невиконання вимог статті 74 цих Правил, а також за прийняття ним (ними) рішень, які тягнуть порушення Правил адвокатської етики.

Стаття 80. Загальні засади застосування дисциплінарної відповідальності за порушення Правил адвокатської етики

- (1) При застосуванні дисциплінарних стягнень за порушення Правил адвокатської етики дисциплінарні органи адвокатури мають виходити із загальних засад юридичної відповідальності, зокрема повинні застосовувати заходи дисциплінарної відповідальності лише за винні порушення.
- (2) Щодо відносин дисциплінарної відповідальності адвокатів діє презумпція невинуватості.

Стаття 81. Роль регіональних дисциплінарних органів адвокатури в роз'ясненні Правил адвокатської етики

- (1) У випадках, коли в конкретній ситуації адвокату важко визначити варіант поведінки, який у певних обставинах відповідав би нормам цих Правил, він може звернутися за роз'ясненням до відповідного регіонального дисциплінарного органу адвокатури.
- (2) Дії адвоката, що відповідають роз'ясненню регіонального дисциплінарного органу адвокатури, не можуть бути поставлені йому за провину і тягти накладення дисциплінарною стягнення.

